

DRUGI PLAN: KOBIEТЫ W FILOZOFII ROSYJSKIEJ

Kobiety – przez wieki niewolone i zamknięte w domach, nie brały udziału w życiu publicznym i nie kształciły się. Były uważane za pasywne intelektualnie, nie miały praw. Z czasem zyskały większą swobodę, lecz powszechnie panująca **mizoginia** nie dawała im szans na samodzielny rozwój. Do XIX w. ich uczestnictwo w filozofii było kuriozum. Nawet jeśli jakoś w filozofii uczestniczyły, to nie były twórczyniami. Dopiero rozwój emancypacji sprzyja i przyczynia się do grania przez kobiety coraz bardziej aktywnych ról w rozwoju nauki, w tym filozofii. Jednak w Rosji ruch kobiecy w niewielkim stopniu uległ wpływom rozwijającego się na Zachodzie feminizmu uważając jego zainteresowania za bardziej „błahę” w porównaniu z „interese ogólnoludzkim”, o którym mówiono w kręgach elity.

Historia kobiet w filozofii zachodnioeuropejskiej jest dość dobrze zbadana. Rozpoczyna ją słynne studium G. Menage „Historia mulierum philosopharum” (1660). W Rosji do połowy XIX w. kobiet na uniwersytetach praktycznie nie było. Ugruntowała ten stan rzeczy uchwała senatu Uniwersytetu Moskiewskiego (1861), która nie dopuściła kobiet do studiowania. Uczyły się na różnego rodzaju kursach, potem pojawiały się wyłącznie jako wolne słuchaczki lub wyjeżdżały studiować za granicę. Gdy wracały ze zdobytymi tam stopniami naukowymi, nie można ich było lekceważyć.

Powodem podjęcia badań nad miejscem kobiet w filozofii rosyjskiej jest pokazanie ich jako **kobiet-myślicielek, czyli filozofek**. Proponujemy **wszechstronną analizę miejsca i „głosu” kobiet w męskiej przestrzeni filozoficznej w Rosji**. Takie badania istnieją w postaci fragmentarycznej, przyczynkarskiej, cząstkowej, przy okazji opracowań problemu kształcenia kobiet w ogóle.

Większość dostępnych opracowań nie wydziela specjalnie kobiet studiujących w Rosji filozofię. Mówi się o ogólnej liczbie kobiet studiujących na kursach i ich późniejszej aktywności zawodowej. My chcemy pokazać, że praca intelektualna tych, które były absolwentkami filozofii na uczelniach lub studiowały filozofię jako dyscyplinę dodatkową, była nie do przecenienia dla **rozwój oryginalnej filozofii w Rosji**. Więcej, stawiamy tezę (i to jest nasz cel), że **rozwój oryginalnej filozofii rosyjskiej jest bezpośrednio związany z działalnością oraz twórczością kobiet, chociaż najczęściej pozostawały one na „drugim planie”**. Na pierwszym planie brylowali mężczyźni.

Projekt rozwija **cztery filary** tezy podstawowej.

Pierwszy – nazwany roboczo faktologicznym, to analiza organizacji **kształcenia filozoficznego dla kobiet w Rosji**. Tu o strategiach edukacyjnych, kursantkach, asystentkach, absolwentkach filozofii. Pokażemy, jak rozwijało się kształcenie filozoficzne w Rosji od tzw. Łubiańskich kursów, przez kursy Biestużewskie (1878-1918) i Gerie’go (1872-1886). Drugi filar – **męskie vs żeńskie** – skupia się na zbadaniu tzw. „**żeńskiej problematyki**” rozwijanej przez mężczyzn filozofów: problem płci u Rozanowa; praw kobiet u Petrażyckiego i Struve i Nowgorodcewa; zasady androgynicznej Bierdiajewa; wiecznej kobiecości Sołowjowa; problemu żeńskiego wedle Bakunina; kobiety-zbawicielki świata u Evdokimowa; Maryjności świata Bułgakowa etc. Pokażemy kobiety stojące u ich boku: Lidię Rapp, Zofię Chitrowo, Tatianę Rozanową, Jadwigę Petrażycką-Tomicką, Julię Reitlinger i in. Opierając się na pamiętnikach kobiet-towarzystek życia mężczyzn-filozofów, ich listów, wspomnień, dzienników pokazemy, jak ich osobowości wpływały na twórczość mężczyzn. Trzeci filar – **strategie aktywności publikacyjnej kobiet-filozofek** ma za zadanie pokazać i przedstawić kobiety – oryginalne twórczynie traktatów filozoficznych i innych rozpraw, tłumaczki dzieł filozoficznych. Były to: Maria Biezobrazowa, W. A. Bołtina, Anna Schmidt, Helena Bławacką, Maria Skobcowa, Raja Dunajewskaja, Aza Tacho-Godi. Przedstawimy także ich biografie intelektualne. Oprócz wyżej wymienionych, znajdują się tu także kobiety, których imiona są mniej znane opinii publicznej: Anna Ester Tumarkin, czy Warwara Polowcowa (Polovtsova). W tej części pokazujemy także rosyjskie „korzenie” intelektualnych zainteresowań rosyjską filozofia Lou Salomé – muzy Nietzschego i uczennicy Freuda. Czwarty filar skupi się wokół **projektów społecznych i wydawniczych kobiet-mecenasek i sponsorek salonów, towarzystw, wydawnictw**. Omówimy działalność Awdotii Pietrowny Kirejewskiej, Margarity Morozowej, Zinaidy Gippius.